

dr Paulina Szyja¹

Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej
Instytut Politologii
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Zielona gospodarka w Polsce – stan obecny i perspektywy

WPROWADZENIE

Zagadnienie zielonej gospodarki zyskało na znaczeniu w wyniku następstw kryzysu gospodarki realnej lat 2008–2010. Pojawiły się głosy przekonujące, że proces przekształceń strukturalnych ukierunkowanych na rozwiązania przyjazne dla środowiska naturalnego może być szansą na stworzenie ram rozwojowych, które pozwolą nie tylko przezwyciężyć obecny kryzys, ale i sprostać podobnym wyzwaniom w przyszłości.

Działania na rzecz tworzenia zielonej gospodarki podjęła Komisja Europejska, zachęcając do podobnych państwa członkowskie. Stąd też celem artykułu jest przybliżenie zagadnienia *green economy* w polskich warunkach z uwzględnieniem przykładów projektów realizowanych przez państwo i przedsiębiorstwa. Rozważaniom będzie towarzyszyć próba zdiagnozowania możliwości i ograniczeń w zakresie kształtowania zielonej gospodarki w Polsce.

POJĘCIE ZIELONEJ GOSPODARKI

Publikacja raportu Komisji Brundtland pt. „Nasza wspólna przyszłość” w 1987 r. zapoczątkowała dyskusję na temat konieczności zmian w postrzeganiu współzależności pomiędzy działalnością człowieka i środowiskiem naturalnym. Zwrócono uwagę na możliwość nowego podejścia w tym zakresie. Podstawą stała się koncepcja zrównoważonego i trwałego rozwoju (*sustainable development*), której definicja znalazła się w przywołanym dokumencie. Podkreśla ona trwałość trzech elementów: gospodarki, społeczeństwa i środowiska. Przy

---

¹ Adres korespondencyjny: ul. Kościuszki 61, 42-290 Blachownia, e-mail: paulinaszyja@wp.pl.

czym owa trwałość jest identyfikowana z roztropnym wykorzystaniem dostępnych zasobów. Wyróżnia się „silną” trwałość rozwoju, zakładającą dostęp kolejnego pokolenia do wszystkich rodzajów kapitału na takim poziomie, jakim dysponuje obecne oraz „słabą” mówiącą o rekompensacie utraty jednego rodzaju kapitału przyrostem innego [Żylicz, 2014, s. 280–288]. Według jednego ze współczesnych ujęć „zrównoważony rozwój oznacza dążenie do zapewnienia wszystkim żyjącym obecnie ludziom i przyszłym pokoleniom dostatecznie wysokich standardów ekologicznych, ekonomicznych i społeczno-kulturowych w granicach tolerancji natury przez wprowadzenie w życie zasady sprawiedliwości wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej” [Rogall, 2010, s. 24–25].

Koncepcja stała się materiałem do rozważań ekonomistów, ekologów, a także polityków. Z biegiem lat jej znaczenie rosło, została uznana przez międzynarodowe gremia, wpisana do ustaw zasadniczych niektórych krajów (np. Polska, Niemcy). Największe zaangażowanie na rzecz wdrażania w życie *sustainable development* wykazała Unia Europejska poprzez przyjęcie m.in. Europejskiej strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju. Jednak pomimo wielu raportów, opracowań, uzasadniających sens i możliwości realizacji, praktyka życia społecznego i warunków gospodarowania odbiega od 27 zasad koncepcji sformułowanych podczas konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 roku. Warto wskazać na wybrane z nich:

- Zasada 3. Prawo do rozwoju musi być wypełnione tak, ażeby sprawiedliwie połączyć rozwojowe i środowiskowe potrzeby obecnych i przyszłych generacji.
- Zasada 4. Aby osiągnąć zrównoważony rozwój, ochrona środowiska powinna stanowić nierozłączną część procesu rozwoju i nie może być rozpatrywana oddzielnie od niego.
- Zasada 8. Aby osiągnąć zrównoważony rozwój i wyższą jakość życia dla wszystkich ludzi, państwa powinny zredukować bądź wyeliminować nierównoważone systemy produkcji lub konsumpcji oraz promować odpowiednią politykę demograficzną [*Deklaracja z Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju*].

Jak podkreśla Holger Rogall, nie nastąpiło przejście do ekonomii zrównoważonego rozwoju [Rogall, 2010, s. 39]. Stan ten wynika z kilku powodów:

- brak wystarczającego zaangażowania państw,
- ograniczenia w zakresie kształtowania polityk gospodarczych podkreślających wiodącą rolę zrównoważonego i trwałego rozwoju,
- brak zaangażowania przedsiębiorstw na rzecz wdrażania zrównoważonej produkcji oraz przyjaznych dla środowiska naturalnego produktów i usług,
- niski poziom świadomości w zakresie zrównoważonej konsumpcji.

Szczególnie pierwszy z wymienionych względów przyczynił się do tego, że koncepcja zrównoważonego i trwałego rozwoju nie znalazła odzwierciedlenia w praktyce życia społecznego i gospodarczego, choć równocześnie należy wskazać, że sytuacja wyglądałaby zgoła odmiennie, gdyby rozwój oparty na

trwałości trzech elementów postrzegano jako szansę, a nie zagrożenie, szczególnie dla wzrostu gospodarczego. Tymczasem przedsiębiorcy zwracali uwagę na tę kwestię, obawiając się wzrostu kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, głównie ze względu na konieczność poszanowania środowiska naturalnego m.in. w procesach wytwórczych związanych z pozyskiwaniem surowców.

Pewne zmiany w tej płaszczyźnie nastąpiły w wyniku kryzysu gospodarki realnej 2008–2010. W jego wyniku zaczęto podkreślać konieczność przekształceń strukturalnych przyjaznych środowisku naturalnemu. Należy zaznaczyć, że dyskurs w tej materii toczył się równoległe do debaty na temat załamania neoliberalnego porządku w gospodarce. Stąd też wezwano państwa do podjęcia aktywnej roli w przezwycięzeniu kryzysu, proponując szereg rozwiązań naprawczych z jego udziałem. Jednym z nich był postulat tworzenia zielonej gospodarki.

Samo pojęcie po raz pierwszy odnotowano w raporcie „Blueprint for a green economy”, przygotowanego na zlecenie brytyjskiego rządu w 1989 r. [Pearce, Markandya, Barbier, 1989]. Jednak upowszechnione zostało w 2008 r., głównie dzięki międzynarodowym organizacjom takim jak Program Narodów Zjednoczonych ds. Środowiska (*United Nations Environment Programme*, UNEP), Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*Organization for Economic Co-operation and Development*, OECD) poprzez różnego rodzaju programy, opracowania i deklaracje. W tym miejscu warto wymienić raport Fundacji Nowej Ekonomii „A Green New Deal”, w którym wskazano na konieczność przezwyciężenia potrójnego kryzysu („triple crunch”): finansowego, związanego ze zmianami klimatycznymi oraz kryzysu wynikającego z wysokich cen ropy naftowej [A Green New Deal, 2008]. Należy zauważyć, że nigdy wcześniej propozycja działań na rzecz tworzenia kierunku rozwoju gospodarczego silnie powiązanego z względami środowiskowymi nie zyskała na takim znaczeniu, jak w przypadku ostatniego kryzysu. Wyjaśnieniu przyczyn tego stanu rzeczy pomoże odpowiedź na pytanie, czym jest zielona gospodarka (ang. *green economy*).

Według roboczej definicji UNEP zielona gospodarka służy poprawie dobrobytu człowieka, równości społecznej, a jednocześnie zmniejszeniu ryzyka dla środowiska naturalnego i niedoborów ekologicznych. Ogólnie może zatem być charakteryzowana przez trzy elementy: niską emisyjność, wydajność surowcową i włączenie społeczne. Kluczowymi elementami dla jej tworzenia są publiczne i prywatne inwestycje związane z redukcją emisji gazów i zanieczyszczeń, zwiększeniem efektywności wykorzystania energii i surowców, ochroną bioróżnorodności i ekosystemu, które przyczynią się do wzrostu dochodów i zatrudnienia [*What is the „Green economy”?*, (http)]. Należy wskazać, że przeciwnicy projektu wskazują, iż jego powodzenie zależy właśnie od stopnia oddziaływania na obniżenie bezrobocia i generowanie zysków w gospodarce.

Rozważając zagadnienie zielonej gospodarki należy wyjaśnić kwestię powiązania z koncepcją zrównoważonego i trwałego rozwoju. W tym zakresie można wskazać na trzy podejścia. Pierwsze uznaje *green economy* za współczesną odpowiedź

na rozważania z końca lat 80. XX wieku, rozszerzone o analizy naukowe dotyczących miejsca koncepcji *sustainable development* m.in. w teorii ekonomii oraz publikacje uzasadniające konieczność przeprowadzenia zmian na rzecz jej wdrażania.

Drugie podejście podkreśla praktyczny wymiar działań podejmowanych przez państwa i przedsiębiorstwa na rzecz zrównoważonego i trwałego rozwoju w następstwie przezwyciężania skutków kryzysu gospodarczego. Według Małgorzaty Burchard-Dziubińskiej zieloną gospodarkę „można postrzegać jako próbę bardziej pragmatycznego podejścia do realizacji zrównoważonego rozwoju” [Burchard-Dziubińska, 2013]. Z kolei Bożena Ryszawska podkreśla, że jest to odpowiedź na słabość koncepcji *sustainable development*, która wynika z braku operacjonalizacji i przeniesienia do polityki w postaci konkretnych celów i sposobów ich osiągnięcia [Ryszawska, 2013, s. 50].

Trzecie ujęcie jest związane z nowym kierunkiem kształtowania rozwoju gospodarczego. W tym znaczeniu należy nawiązać do rozważań Jeremiego Rifkina i jego „trzeciej rewolucji przemysłowej” [Rifkin, 2011]. Zakłada ona zmiany strukturalne w pięciu obszarach: rozwój odnawialnych źródeł energii, przekształcenia budynków w mikroelektrownie, tworzenia rozwiązań technologicznych umożliwiających magazynowanie energii wytwarzanej przez budynki, stworzenie sieci energetycznej (na wzór łączy internetowych) opartej na wymianie pomiędzy kontynentami nadwyżki energii ze źródeł odnawialnych, rozwój transportu elektrycznego [Rifkin, (http)].

Według UNEP zielona gospodarka nie zastępuje koncepcji zrównoważonego i trwałego rozwoju [UNEP, 2011, s. 17]. Jednak dla odróżnienia wyraźniej podkreśla wagę zachowania kapitału naturalnego dla kształtowania rozwoju gospodarczego. Stąd tak ważna rola przekształceń strukturalnych w gospodarce oparta na technologiach przyjaznych środowisku naturalnemu, tzn. zapewniających większą efektywność w zakresie wykorzystania energii, surowców naturalnych. Nie mniej istotna jest produkcja dóbr lub świadczenie usług, charakteryzujących się niewielkim lub zerowym stopniem oddziaływania na otoczenie człowieka.

Wymienione powyżej elementy znalazły odzwierciedlenie m.in. w Europejskim planie naprawy gospodarczej, w którym wskazano na konieczność rozwoju „inteligentnych inwestycji” (utożsamianych z energooszczędnymi technologiami) [Europejski plan naprawy gospodarczej, (http)], a także w Amerykańskim akcie ożywienia i reinwestycji, podkreślającym rolę odnawialnych źródeł energii [The American Recovery and Reinvestment Act, (http)].

W kontekście wskazanych dokumentów należy wspomnieć o określeniu gospodarka niskoemisyjna (*low-carbon economy*). Nie jest ono tożsame z zieloną gospodarką z uwagi na ograniczenie jedynie do procesów związanych ze zmniejszeniem emisji dwutlenku węgla, powstających w wyniku aktywności gospodarczej człowieka.

Green economy obejmuje następujące elementy:

- zielone produkty i usługi,
- zielone inwestycje,

- zielone sektory gospodarki,
- zielone zamówienia publiczne
- zielone miejsca pracy.

Pierwsze odnoszą się do produktów, które przez cały cykl życia w niewielkim stopniu wpływają na środowisko naturalne. Jest to możliwe dzięki zastosowanym do ich wytworzenia komponentom, które nie są szkodliwe dla otoczenia, łatwo mogą być poddane recyklingowi, a następnie ponownie użyte. Zielone produkty i usługi powinny spełniać określone wymogi środowiskowe.

Zielone inwestycje, potocznie utożsamiane są jedynie z budową infrastruktury umożliwiającej czerpanie energii ze źródeł odnawialnych. Tymczasem mogą one dotyczyć budowy obiektów samowystarczających pod względem energetycznym, czy też odnosić się do zakupu maszyn i urządzeń wydajnych w zakresie energetycznym lub surowcowym.

Zielone sektory gospodarki są powszechnie kojarzone z rolnictwem, leśnictwem, czy hodowlą. Jest to jednak błędna identyfikacja, choć te działy są bezpośrednio powiązane z elementami przyrody. Jednak w kontekście przekształceń strukturalnych na rzecz zielonej gospodarki należy uwzględnić przede wszystkim energetykę odnawialną, a także produkcję technologii przyjaznej środowisku naturalnemu.

Zielone zamówienia publiczne to według Komisji Europejskiej „proces, w którym władze publiczne starają się uzyskać towary, usługi i prace o ograniczonym oddziaływaniu na środowisko naturalne w całym cyklu ich życia w stosunku do towarów, usług i prac o tych samych funkcjach podstawowych, które w innym przypadku byłyby pobierane” [*Public procurement for a better environment*, 2008, s. 4].

Według Międzynarodowej Organizacji Pracy zielone miejsca pracy to takie, które [Szyja, 2013, s. 199]:

- przyczyniają się do ograniczenia konsumpcji energii i zasobów naturalnych,
- redukują emisję gazów cieplarnianych,
- ograniczają ilość odpadów i zanieczyszczeń,
- przyczyniają się do ochrony ekosystemów i przywrócenia ich stanu pierwotnego.

Powodzenie wprowadzania poszczególnych elementów zielonej gospodarki zależy od zaangażowania trzech grup podmiotów, tj. państw, przedsiębiorstw i społeczeństw. Szczególnie ważną rolę odgrywają te pierwsze z uwagi na narzędzia i instrumenty, które mają w dyspozycji, a związane są z kształtowaniem polityki gospodarczej kraju. Nie można przy tym bagatelizować innych polityk sektorowych. Z kolei przedsiębiorstwa wymagają wsparcia w postaci szeregu narzędzi zachęcających do wprowadzania technologii przyjaznych dla środowiska naturalnego z uwagi na ich obecnie wysokie koszty zakupu. Warto jednak podkreślić, że w wielu przypadkach firmy same podejmują wydatki z tego tytułu ze względu na spodziewane oszczędności wdrożenia podobnych rozwiązań. Natomiast rola społeczeństwa jest

związana z wysokim poziomem świadomości ekologicznej. Stąd tak ważne jest zaangażowanie państwa w proces edukacji, począwszy od szkolnictwa na poziomie podstawowym. W ten sposób kształtowane społeczeństwo jest bardziej skłonne do konsumowania produktów i korzystania z usług o walorach przyjaznych dla środowiska naturalnego. Tym samym zgłaszany popyt wymaga reakcji ze strony przedsiębiorstw w postaci zwiększenia podaży tego rodzaju dóbr, czy usług.

Zaangażowanie Unii Europejskiej na rzecz transformacji w kierunku zielonej gospodarki wynika z kilku powodów. Pierwszy jest związany z kontynuacją przedsięwzięć zawartych w strategii lizbońskiej ukierunkowanych na tworzenie w UE innowacyjnych obszarów działania, które pozwolą uzyskać przewagę konkurencyjną. Kolejny dotyczy zmniejszenia oddziaływania na zmiany klimatyczne i jednocześnie kształtowanie bezpieczeństwa energetycznego poprzez osiągnięcie następujących celów [*Energy Policy for Europe*, 2007]:

- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w 2020 r. w porównaniu do 1990 r.,
- zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do 20% w 2020 r.,
- zwiększenie efektywności energetycznej o 20% do 2020 r.

Najważniejszym powodem działań UE jest przewyższenie skutków kryzysu gospodarki realnej poprzez stworzenie nowych ram rozwojowych dla gospodarek państw członkowskich.

ZIELONA GOSPODARKA W POLSCE

W polskich opracowaniach trudno doszukiwać się definicji zielonej gospodarki, mimo wielu źródeł anglojęzycznych. Warto jednak zwrócić uwagę na wyjaśnienie pojęcia, które znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki. Według tej instytucji mamy do czynienia z „zielonym rozwojem gospodarki”, rozumianym jako „nowa ścieżka rozwoju społeczno-gospodarczego, w bardziej efektywny sposób realizującego cele zrównoważonego rozwoju”. Ponadto „tzw. zazielenianie gospodarki rozpatrywane jest w wielu płaszczyznach oraz obejmuje szereg węższych zagadnień, takich jak rozwój czystych technologii, odnawialnych źródeł energii, poprawę efektywności energetycznej i materiałowej, zmianę modelu konsumpcji i produkcji na bardziej zrównoważony, zintegrowaną politykę produktową, zielone zamówienia publiczne, zielone miejsca pracy, czy ekologiczną reformę fiskalną” [MG, ([http](http://))]. Wyraźnie zatem podkreśla się rolę wymienionych powyżej elementów zielonej gospodarki. W tym też kontekście będzie analizowany stan i perspektywy tworzenia zielonej gospodarki w Polsce zarówno w zakresie kształtowania polityki gospodarczej, czy polityk sektorowych, jak i praktyce gospodarczej.

W żadnym dokumencie związanym z tworzeniem ram rozwojowych (zarówno już przyjętych, jak i konsultowanych projektach) dla Polski nie ma bez-

pośredniego wskazania, iż głównym celem jest stworzenie zielonej gospodarki. Częściej natomiast podkreśla się kwestię tworzenia gospodarki niskoemisyjnej (np. „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku”). Można natomiast znaleźć pewne odniesienia do *green economy*. W dokumencie „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa strategia rozwoju kraju” z 2012 roku podkreślono, w obszarze działań związanych z bezpieczeństwem i ochroną środowiska naturalnego (cel 7), konieczność uruchomienia programów zachęcających m.in. do zachowań proefektywnościowych, dywersyfikacji źródeł energii „dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Polski i transformacji w kierunku zielonej gospodarki” [*Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*, 2012, s. 113]. W tym ostatnim przypadku wskazano na następujące kierunki interwencji [*Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*, 2012, s. 115]:

- bardziej efektywne korzystanie z zasobów naturalnych,
- wdrożenie programu rozwoju innowacyjnych technologii środowiskowych,
- wsparcie wiodących w tym obszarze ośrodków badawczych oraz przedsiębiorstw.

Kolejny dokument to projekt „Strategii Bezpieczeństwa Energetycznego i Środowiska – perspektywa do 2020 r.” z 2013 roku, w którym podkreśla się ułatwianie „zielonego” (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce poprzez zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dostępu do nowoczesnych, innowacyjnych technologii, a także wyeliminowanie barier administracyjnych utrudniających „zielony” wzrost [*Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko*, 2013, s. 4]. To ostatnie pojęcie zyskało na znaczeniu m.in. dzięki „Deklaracji na rzecz Zielonego Wzrostu” przyjętej przez kraje członkowskie OECD w październiku 2009 r., w której podkreślono, że określenia „zielony” i „wzrost” nie muszą się wykluczać [*Declaration on Green Growth*, ([http](http://www.oecd.org/dataoecd/1/1/47812312.pdf))]. W tym sensie jest możliwe kształtowanie wzrostu gospodarczego poprzez inwestowanie w rozwiązania przyjazne dla środowiska naturalnego, które z kolei przyczynią się do zwiększenia efektywności procesów wytwórczych.

Z kolei „Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki – „Dynamiczna Polska 2020” w ramach celu nr 3, tj. wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców wskazuje na transformację systemu społeczno-gospodarczego na tzw. bardziej zieloną ścieżkę, zwłaszcza poprzez ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki [*Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki – „Dynamiczna Polska 2020”*, 2013, s. 120–121].

Wśród innych opracowań powiązanych z polityką gospodarczą należy wskazać na te, które podejmują szerzej kwestię poszczególnych elementów składowych zielonej gospodarki:

- „Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych” (2010),
- „Strategia zmian wzorców produkcji i konsumpcji na sprzyjające realizacji zasad trwałego, zrównoważonego rozwoju” (2003),

- „Mapa drogowa” wdrażania planu działań na rzecz technologii środowiskowych” (2006),
- „Program wykonawczy do Krajowego Planu Działań na rzecz Technologii Środowiskowych na lata 2007-2009 z uwzględnieniem perspektywy 2010–2012” (2007),
- „Krajowy Plan Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych 2013–2016” (2013).

Warto również wskazać na „II Politykę ekologiczną państwa” z 2000 r., która już 14 lat temu podkreślała konieczność ekologizacji polityk sektorowych, tj. przemysł i energetyka, transport, rolnictwo, budownictwo i gospodarka komunalna [*III Polityka ekologiczna państwa*, ([http](#))].

Nie ma jednak dokumentu dotyczącego inicjowania działań w zakresie zielonych inwestycji. Funkcjonuje natomiast Polski System Zielonych Inwestycji, którego operatorem jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW). Celem systemu jest pozyskiwanie środków na inwestycje przyjazne dla środowiska naturalnego za pośrednictwem środków uzyskanych z handlu jednostkami emisji AAU jedna jednostka to ekwiwalent 1 tony emisji CO₂.

Ponadto brakuje opracowania dotyczącego tworzenia zielonych miejsc pracy. Pewien postęp w tym zakresie wyznacza „Polityka ekologiczna państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016”, gdzie podkreślono, wśród kierunków działania, konieczność promowania tworzenia tego rodzaju miejsc pracy z wykorzystaniem funduszy z Unii Europejskiej [*Polityka ekologiczna państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016*, 2008, s. 16]. Jednak brakuje precyzyjnej definicji zielonych kołnierzyków (przyjęte potoczne określenie) oraz narzędzi pomiaru i metod statystycznych [por. Kryk, 2014, s. 17–19].

Mimo tych ograniczeń, jednocześnie w „Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030” z 2012 r. zwraca uwagę fakt przewidywań dotyczących wzrastającej roli gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, o wysokiej efektywności energetycznej i niskiej uciążliwości dla środowiska przyrodniczego w krajach o wysokiej jakości życia. Może to stanowić przesłankę dla zintensyfikowania działań ukierunkowanych na tworzenie zielonej gospodarki w Polsce. Jest to tym bardziej prawdopodobne, że podkreśla się konieczność synchronizacji krajowych celów rozwojowych z tymi przyjętymi dla Unii Europejskiej oraz konieczność sprostania wyzwaniom w postaci zmian klimatycznych, wyczerpywania się zasobów energetycznych oraz rosnącej konkurencji w zakresie rozwiązań technologicznych przyjaznych dla środowiska naturalnego [MP nr 239, poz. 252, s. 12, 26, 63].

ZIELONA GOSPODARKA – PRAKTYKA I PERSPEKTYWY

Rozpatrując zagadnienie tworzenia zielonej gospodarki w Polsce należy zwrócić uwagę nie tylko na pewien zarys planów działania zawarty w strategiach związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym, lecz również przykłady

praktycznego zaangażowania w tym kierunku. Zostaną one przedstawione poniżej w oparciu o elementy zielonej gospodarki.

Zielone produkty i usługi zyskują na znaczeniu w Unii Europejskiej, o czym świadczy rosnąca wartość produkcji tego sektora (tabela 1).

Tabela 1. Wartość produkcji sektora dóbr i usług środowiskowych w UE (w mln euro) w latach 2008–2011

Wyszczególnienie	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Unia Europejska – 28 państw	558 188 914	547 418 209	609 976 042	667 231 84

Źródło: [EUROSTAT, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=env_ac_egss2&lan g=en]

W Polsce produkty i usługi przyjazne środowisku naturalnemu stają się coraz bardziej popularne. Ich walory dostrzegają konsumenci. W zakresie asortymentowym zdecydowany prym wiodą ekologiczne produkty rolne i kosmetyki. Choć należy zauważyć, że rośnie zainteresowanie energooszczędnymi rozwiązaniami w budownictwie. Równocześnie rozwija się rynek technologii środowiskowych, tj. związanych z wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii, a także wspomagające energooszczędność i zasobooszczędność w procesach produkcyjnych. W 2009 roku funkcjonowało 510 dostawców technologii środowiskowych, z czego 31,8% spośród nich było producentami. Wartość sprzedaży ich produktów wyniosła 486 mln zł [*Rynek polskich technologii środowiskowych*, ([http](http://))]. Państwo wspiera eksport tych dóbr za pośrednictwem akceleratora zielonych technologii GreenEvo. Funkcjonuje również Polska Platforma Technologiczna Środowiska, której jednym z zadań jest rozwijanie potencjału naukowo-badawczego w zakresie innowacyjnych technologii przyjaznych dla środowiska naturalnego.

Wymienione inicjatywy na obecną chwilę nie stanowią wystarczających rozwiązań dla popularyzacji zielonych produktów i usług. Bariery w tym zakresie można wskazać zarówno po stronie konsumentów, jak i przedsiębiorców. Dla klientów ograniczeniem jest wysoka cena takich dóbr. W Polsce nie ma jednak finansowych instrumentów zachęcających np. do zakupu ekologicznych pojazdów. Z kolei przedsiębiorcy mają trudności ze sprostaniem konkurencji m.in. producentów chińskich, których działalność jest wspierana przez państwo.

Zielone inwestycje są realizowane zarówno przez państwo, jak i przedsiębiorstwa. Obejmują one zakup technologii środowiskowych, zielonych produktów i usług, czy budowę infrastruktury związanej z odnawialnymi źródłami energii. Działania w tym zakresie są finansowane przede wszystkim ze środków unijnych, do czego zresztą zachęca państwo. Znalazło to wyraz m.in. w polskim pakiecie antykryzysowym – „Plan stabilności i rozwoju”. Ten stan rzecz budzi wątpliwości, bowiem władze uzależniają rozwój zielonych inwestycji od zewnętrznych zasobów kapitałowych. Nie rozwija się krajowych instrumentów zachęcających do podobnych praktyk inwestycyjnych. Pewnym wyjątkiem w tym

zakresie są środki pozyskane z handlu emisjami, które NFOŚiGW przeznacza obecnie na realizację programu „System Zielonych Inwestycji” – Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej. Należy także zwrócić uwagę na projekt ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, który wprowadza dwa wyjątki od systemu aukcyjnego, tj. derogację i krajowe środki wykonawcze mające zachęcić do modernizacji infrastruktury energetycznej oraz produkcji innej niż energia elektryczna ukierunkowanej na zmniejszenie uciążliwości dla środowiska naturalnego.

Co ciekawe, rządowy Program „Inwestycje Polskie”, którego celem jest rozwój inwestycji poprzez kredytowanie z wykorzystanie działalności Banku Gospodarstwa Krajowego, nie uwzględnia w sposób bezpośredni realizacji projektów przyjaznych dla środowiska naturalnego. Dodatkowo barierą są podstawowe kryteria finansowania inwestycji tj. efektywność i ryzyko interpretowane jako ścieżka wyjścia z inwestycji oraz ryzyko biznesowe. Wymienione warunki są trudne do spełnienia przez zielone inwestycje z uwagi na ich wysoki koszt.

Zielone sektory gospodarki są identyfikowane wg GUS jako sektor usług ochrony środowiska obejmujący podmioty zajmujące się gromadzeniem i unieszkodliwianiem odpadów oraz oczyszczaniem ścieków [*Ochrona środowiska 2013 r.*, 2013, s. 389]. Z kolei w oparciu o Statystyczną Klasyfikację Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej (*Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne*, NACE) w wersji uaktualnionej, obowiązującej od stycznia 2008 r. (NACE Revision 2, Rev. 2) wyróżniono kategorię E, obejmującą większość rodzajów działalności powiązanych ze środowiskiem naturalnym: dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją. Tymczasem coraz częściej zielony sektor jest utożsamiany z produkcją energii ze źródeł odnawialnych, a także z ekoprzemysłem, którego celem jest rozwój technologii oraz produkcja dóbr i usług związanych ze środowiskiem naturalnym (EUROSTAT). W tym miejscu warto podkreślić, że powstają zielone klastry, czyli powiązania sieciowe przedsiębiorstw, których celem jest m.in. produkcja rozwiązań przyjaznych dla środowiska naturalnego bądź energii ze źródeł odnawialnych. W województwie małopolskim i śląskim funkcjonuje obecnie 14 takich podmiotów [Szyja, 2014].

W odniesieniu do zielonych zamówień publicznych należy podkreślić, że ich liczba wzrasta. Według badań przeprowadzonych przez Urząd Zamówień Publicznych w 2009 r. było ich (według szacunków) 10,5%, z kolei w 2012 r. już 12% [*Krajowy Plan Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2010–2012*, s. 29–30, ([http](http://))].

Zagadnienie zielonych miejsc pracy jest szczególnie problematyczne, gdyż brak jest jednoznacznej definicji (pewne działania w tym zakresie podjął Instytut na rzecz Ekorozwoju) i stąd też nie przeprowadza się badań dotyczących ich liczebności. Należy wspomnieć, że w 2008 r. opublikowano raport przygotowany przez Fundację Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych dotyczący

ryнку pracy w sektorze ochrony środowiska, który „stanowią wszystkie jednostki organizacyjne sektora publicznego i gospodarczego prowadzące charakterystyczną działalność związaną z ochroną środowiska, czyli takie, których działania zmierzają do zapobiegania, zmniejszania bądź likwidacji zanieczyszczeń”. Według opracowania w 2007 r. łączne zatrudnienie wyniosło 373 607 tys. osób [Rynek pracy w sferze ochrony środowiska w Polsce, 2008, s. 2, 69]. Należy zauważyć, że prowadząc obecnie badania dotyczące liczby zielonych miejsc pracy, poza kategoriami działań ujętych w raporcie, konieczne jest uwzględnienie szerszego ujęcia pojęcia. Ważne jest wyjaśnienie zakresu typologii tego rodzaju miejsc pracy w oparciu m.in. o taki przykład: czy zielonym miejscem pracy będzie robotnik budowlany pracujący przy budowie farmy wiatrowej, czy za takowe możemy uznać sekretarkę przedsiębiorstwa produkującego energię ze źródeł odnawialnych. W kontekście tworzenia zielonej gospodarki, wszystkie miejsca pracy, nowo powstające lub istniejące związane z działaniami przyjaznymi dla środowiska naturalnego należy uznać za zielone.

Tworzenie zielonej gospodarki jest związane ze wspieraniem sektorów przyjaznych środowisku naturalnemu i zmniejszeniem lub ograniczeniem subsydiowania szkodliwych. Skutkiem tego ostatniego może być wzrost bezrobocia. Jednak rozwój nowych gałęzi, szczególnie w zakresie czystej energii, może powodować wzrost zapotrzebowania na zasoby siły ludzkiej [Pollin, 2012, s. 85–86].

Poza wymienionymi kwestiami należy także zwrócić uwagę na brak zaangażowania państwa w przeprowadzenie tzw. ekologicznej reformy podatkowej, służącej ograniczeniu subwencji, których rezultatem jest presja na środowisko naturalne i opodatkowaniu szkodliwych dla środowiska naturalnego rodzajów działalności gospodarczej [Stodulski, 2001, s. 19]. Warto zwrócić uwagę na tę kwestię w kontekście zjawisk kryzysowych i działań ukierunkowanych na ożywienie gospodarki. Według opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego przeprowadzenie reformy fiskalnej w dziedzinie ochrony środowiska „zachęca do przeniesienia obciążenia podatkowego z pracy na wykorzystywanie zasobów naturalnych, ułatwiając tym samym utrzymanie istniejących miejsc pracy i stworzenie nowych w wielu sektorach gospodarki” [Dziennik Urzędowy UE, (2014/C 226/01)].

Analizując powyższe przykłady można wskazać, iż zagadnienie zielonej gospodarki jest uwzględniane w kluczowych dokumentach dotyczących ram rozwojowych kraju. Jednakże nie stanowi ono celu głównego. Z kolei w zakresie podejmowanych działań dotyczących tworzenia poszczególnych elementów *green economy*, zwracają uwagę liczne inicjatywy, które jednak nie mają szansy powodzenia bez wsparcia finansowego uzyskanego za pośrednictwem unijnych funduszy. Barięą jest również promocja tego rodzaju działań przez państwo, które ogranicza się do wspierania tylko tych obszarów, które są powiązane z energią odnawialną, czego dowodem jest znaczny wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w ostatnich latach. W 2005 r. produkcja OZE wyniosła 3847,3 MWh, a w 2013 r. już 17 066,6 [STRATEG].

Podsumowując warto zwrócić uwagę na opracowanie analityczne dotyczące stanu zielonej gospodarki w Polsce. Przykładem jest Indeks Zielonej Gospodarki (IZG) przygotowany przez Bożenę Ryszawską w oparciu o wskaźniki w siedmiu obszarach:

1. Ekosystemy/bioróżnorodność/kapitał naturalny.
2. Emisje, zanieczyszczenia, odpady.
3. Zużycie zasobów.
4. Ubóstwo i nierówności społeczne.
5. Gospodarka.
6. Polityka i strategie środowiskowe.
7. Sektory zielonej gospodarki.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że Polska zajmuje 20. miejsce w IZG na 27 państw członkowskich UE (tabela 2). Najlepszy rezultat nasz kraj odnotował w obszarze emisje, zanieczyszczenia i odpady, a najgorszy w zakresie rozwoju zielonych sektorów gospodarki.

Tabela 2. Miejsce w rankingu dla IZG państw, które osiągnęły najlepszy rezultat i Polska

Kraj	IZG	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
Szwecja	1	26	10	22	1	4	5	1
Holandia	2	10	8	4	3	3	2	11
Dania	3	23	13	7	4	8	1	3
Austria	4	22	15	13	5	2	6	2
Polska	20	14	7	20	17	14	21	24

Źródło: [Ryszawska, 2013, s. 172].

Z powyższego Indeksu można wywnioskować, że obecnie należy skoncentrować wysiłki na rzecz rozwoju sektorów zielonej gospodarki, kształtowania odpowiednich polityk sektorowych oraz gospodarkę odpadami. Podobna refleksja może się nasunąć po analizie zaangażowania na rzecz poszczególnych elementów *green economy*. Perspektywy polepszenia sytuacji w obszarze tworzenia zielonych miejsc pracy i produkcji technologii środowiskowych zależy od jednoznacznego opowiedzenia się polskich władz za tworzeniem zielonej gospodarki i udzieleniem wsparcia poprzez odpowiednie regulacje prawne i instrumenty finansowe, a także kształtowanie świadomości ekologicznej w społeczeństwie. Jednakże bariery związane z uzależnieniem gospodarki od energetyki węglowej, silna konkurencja zagranicznych przedsiębiorstw, a także wysokie koszty inwestycji związanych z zakupem produktów czy technologii środowiskowych uniemożliwiają postęp w omawianej sferze. Powodzenie zielonej gospodarki zależy także od dostrzeżenia potencjału innowacyjnego związanego z jej poszczególnymi elementami. Innowacyjne rozwiązania są obecnie postrzegane jako szansa na osiągnięcie przewagi krajowej gospodarki. Jednakże zielone innowacje (lub ekoinnowacje) budzą pewnego rodzaju kontrowersje, ponie-

waż z jednej strony przyczyniają się do zwiększenia wydajności i oszczędności energii oraz surowców, ale z drugiej związane z nimi koszty i ryzyko są zbyt wysokie zarówno dla państw, jak i przedsiębiorstw. Jest to szczególnie istotne z uwagi na dążenie polskiego rządu do utrzymania dynamiki wzrostu gospodarczego. Możliwe korzyści mają wymiar długoterminowy, natomiast koszty krótkoterminowy.

WNIOSKI

Zielona gospodarka to kierunek transformacji gospodarczej związanej z koniecznością przezwyciężenia skutków kryzysu gospodarki realnej 2008–2010 i jednocześnie stworzeniem ram rozwojowych, które pozwolą w przyszłości sprostać wyzwaniom związanym m.in. ze zmianami klimatycznymi. *Green economy* jest powiązana z koncepcją zrównoważonego i trwałego rozwoju w tym sensie, iż stanowi jej praktyczne odzwierciedlenie w gospodarce poprzez „zazielenienie” sektorów gospodarki, rozwój zielonych zamówień publicznych, ekologicznych dóbr i usług, zielonych miejsc pracy itd.

Zielona gospodarka stała się ważnym elementem zmian w Unii Europejskiej po roku 2008. W Polsce nie zyskała ona takiego znaczenia. Świadczy o tym brak jednoznacznego uznania jej za cel w dokumencie wyznaczającym ramy rozwojowe do 2030 r., tj. „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa strategia rozwoju kraju”. Przy czym działania w tym kierunku nie są całkiem bagatelizowane w polskich warunkach. Mogą o tym świadczyć przywołane opracowania planistyczne, a także wyraźne zachęcanie do korzystania ze środków finansowych z Unii Europejskiej przeznaczonych na rozwiązania przyjazne dla środowiska naturalnego, jednak uzależnienie od zewnętrznych źródeł finansowania może w przyszłości stanowić poważną barierę. Brakuje także rozwiązań prawnych i instrumentów finansowych wspierających wdrażanie elementów zielonej gospodarki.

LITERATURA

- Burchard-Dziubińska M., 2013, *Zielona gospodarka jako nowy obszar zainteresowania ekonomii*, referat na IX Kongres Ekonomistów Polskich.
- Deklaracja z Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju. Preambuła. Konferencja Narodów Zjednoczonych „Środowisko i rozwój”, www.mipe.oswiata.org.pl/rozwoj/doc/deklaracja_z_rio.pdf (dostęp: 22.06.2014 r.).
- Declaration on Green Growth*, Adopted at the Meeting of the Council at Ministerial Level on 25 June 2009 [C/MIN(2009)5/ADD1/FINAL], www.oecd.org/env/44077822.pdf (dostęp: 23.06.2014 r.).
- Elliot L., Hines C., Juniper T., Leggett J., Lucas C., Murphy R., Pettifor A., Secrett C., Simms C., *A Green New Deal. Joined-up policies to solve the triple crunch of the*

- credit crisis, climate change and high oil prices*, http://b.3cdn.net/nefoundation/8f737ea195fe56db2f_xbm6ihwb1.pdf (dostęp: 23.06.2014 r.).
- Energy Policy for Europe*. Presidency Conclusions. Brussels European Council, 8/9 March 2007, www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/93135.pdf (dostęp: 24.06.2014 r.).
- Europejski plan naprawy gospodarczej*, Komunikat Komisji do Rady Europejskiej z dn. 26.11.2008, COM (2008) 800, www.mg.gov.pl/NR/rdenlyres/44675D54-78A64F6B-A8FE-C7D7ACC99674/49869/Europejskiplannaprawy_gospodarczej.pdf (dostęp: 23.06.2014 r.).
- Jeżowski P., 2007, *Kategoria rozwoju zrównoważonego w naukach ekonomicznych* [w:] *Ekonomiczne problemy ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego w XXI wieku*, red. P. Jeżowski, SGH, Warszawa.
- Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Uchwała nr 239 Rady ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, *Monitor Polski*, Warszawa 27 kwietnia 2012 r., poz. 239.
- Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych*, 2010, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa.
- Krajowy Plan Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2010-2012*, UZP, Warszawa 2010, www.zielonezamowienia.gov.pl/pliki/Krajowy_Plan_Dzialan_w_zakresie_zrownowazonych_zamowien_publicznych_2010-2012.pdf. (dostęp: 26.06.2014 r.).
- Krajowy Plan Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych 2013–2016*, 2013, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa.
- Kryk B., 2014, *Czas na zielone kołnierzyki*, „*Ekonomia i Środowisko*” nr 50.
- „*Mapa drogowa*” wdrażania planu działań na rzecz technologii środowiskowych, 2006, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Ochrona środowiska 2013 r.*, 2013, Główny Urząd Statystyczny.
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie instrumentów rynkowych na rzecz niskoemisyjnej, efektywnie wykorzystującej zasoby gospodarki w UE*, Dz. Urz. UE, 2014/C 226/01.
- Pearce D., Markandya A., Barbier E.B., 1989, *Blueprint for a Green Economy*, Earthscan, Londyn.
- Plan stabilności i rozwoju*, 2008, www.textiles.pl/g2/2009_03/539_fileot.pdf.
- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.*, 2008, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku*. Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2009.
- Pollin R., 2012, *Economic Prospects. Getting Real on Jobs and the Environment: Pipelines, Fracking, or Clean Energy?*, “*New Labour Forum*”, No. 21, 2012
- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*, 2013, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. Warszawa.
- Program wykonawczy do Krajowego Planu Działań na rzecz Technologii Środowiskowych na lata 2007–2009 z uwzględnieniem perspektywy 2010-2012*, 2007, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, www.mos.gov.pl/g2/big/2009_06/41bc0291315b5983e41eb935982f6df6.pdf (dostęp: 24.06.2014 r.).

- Public procurement for a better environment*. Communication from Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions, Brussels, 16.7.2008, COM (2008)400 final.
- Rifkin J., 2011, *The third industrial revolution. How lateral power is transforming energy, the economy, and the world*. Palgrave Macmillan, New York.
- Rifkin J., *The industrial revolution, powered by oil and other fossil fuels is spiraling into a dangerous endgame*, www.thethirdindustrialrevolution.com/ (dostęp: 22.06.2014 r.).
- Rogall H., 2010, *Ekonomia zrównoważonego rozwoju. Teoria i praktyka*, Zysk i s-ka, Warszawa.
- Rynek polskich technologii środowiskowych*. Raport na zlecenie Ministerstwa Środowiska, 2010, www.pi.gov.pl/PARPFfiles/file/Raport_tech_srod_final_word.pdf (dostęp: 26.06.2014 r.).
- Rynek pracy w sferze ochrony środowiska w Polsce, 2008, Raport opracowany na podstawie umowy nr II/179/P/75001/08/DRG na zlecenie Ministerstwa Gospodarki, Warszawa.
- Ryszawska B., 2013, *Zielona gospodarka – teoretyczne podstawy koncepcji i pomiar jej wdrażania w Unii Europejskiej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Stodulski W. (red.), 2001, *Ekologiczna reforma podatkowa. System podatkowy jako instrument zrównoważonego rozwoju w Polsce w pierwszej dekadzie XXI wieku*. Raport 2/2001, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa 2001, www.ine-isd.org.pl/theme/UploadFiles/File/publikacje/raporty/rap_ine_2001_2_ekolrefpodatk.pdf
- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.*, 2013, Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki – „Dynamiczna Polska 2020”*, 2013, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa.
- Strategia zmian wzorców produkcji i konsumpcji na sprzyjające realizacji zasad trwałego, zrównoważonego rozwoju*, 2003, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa.
- Szyja P., 2013, *Tworzenie zielonych miejsc pracy w sytuacji kryzysu gospodarki realnej*, Wydawnictwo KUL, Lublin.
- Szyja P., 2014, *Model współpracy sieciowej w zakresie wdrażania rozwiązań przyjaznych dla środowiska naturalnego w gospodarce* [w:] *Meandry współpracy sieciowej w Europie Środkowej i Wschodniej*, red. S. Partycki, Wydawnictwo KUL, Lublin.
- The American Recovery and Reinvestment Act*. 8 January 2009, http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi_bin/getdoc.cgi?dbname=111_ang_bills&dovid=f:h1enr.pdf (dostęp: 23.06.2014 r.).
- UNEP, 2011, *Towards a Green economy. Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*.
- What is the „Green economy”?*, www.unep.org/greeneconomy/AboutGEI/WhatisGEI/tabid/29784/Default.aspx.
- Żylicz T., 2014, *Cena przyrody*. Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok.
- II Polityka ekologiczna państwa*, 2000, Rada Ministrów, Warszawa, www.mos.gov.pl/artukul/329_polityka_ekologiczna/339_II_polityka_ekologiczna.html (dostęp: 25.06.2014 r.).

Streszczenie

Artykuł podejmuje zagadnienie zielonej gospodarki. Pojęcie to jest rozpowszechnione w zachodnich krajach Unii Europejskiej i podejmuje się konkretne działania na rzecz wdrażania zmian strukturalnych ukierunkowanych na nowy wymiar gospodarowania. Na gruncie polskim sytuacja wygląda zgoła odmiennie, mimo iż kwestia ta została zawarta m.in. w strategii Europa 2020, a jako członek UE jesteśmy zobligowani do kształtowania rozwoju gospodarczego zgodnie z działaniami przyjętymi na szczeblu integracyjnym. W wielu dokumentach o charakterze planistycznym podkreśla się kwestie związane z działaniami ukierunkowanymi na tworzenie elementów zielonej gospodarki: zielone produkty i usługi, zielone inwestycje, zielone sektory gospodarki, zielone zamówienia publiczne, zielone miejsca pracy. Jednocześnie jednak nie wskazuje się na *green economy* jako cel rozwojowy.

W tekście zarysowano stan wiedzy na temat zielonej gospodarki i jej powiązanie z koncepcją trwałego i zrównoważonego rozwoju. Obok rozważań teoretycznych podjęte zostały także kwestie praktyki gospodarczej, z uwzględnieniem elementów zielonej gospodarki w polityce gospodarczej kraju, a także praktyce działania biznesu. Szczególnie działania, w omówionym zakresie, podejmują przedsiębiorstwa indywidualnie, jak i poprzez formy kooperacji. Państwo wspiera eksport zielonych technologii, zachęca do wykorzystywania unijnych środków na cele inwestycji proekologicznych. Jednocześnie jednak nie wprowadza instrumentów prawnych i fiskalnych ułatwiających oraz zachęcających do zielonych przedsięwzięć, zarówno przedsiębiorstwa, jak i konsumentów.

Prezentowane są również pewne prognozy, co do powodzenia przekształceń strukturalnych związanych z zieloną gospodarką w najbliższej przyszłości.

Słowa kluczowe: zielona gospodarka, zmiany strukturalne, trwałe i zrównoważony rozwój

Green Economy in Poland – Current State and Perspectives

Summary

Subject of article is tackling the issue of the green economy. This concept is widespread in western EU countries and take concrete actions for the implementation of structural changes aimed at a new dimension of management. On the basis of Polish, situation is quite different, even though this issue has been concluded, inter alia, the Europe 2020 strategy, and as a member of the EU our country is obliged to shape economic development in line with the actions agreed at the level of integration. Many planning policy documents emphasize the issues with actions aimed at creating elements of a green economy: green products and services, green investments, green sectors of the economy, green procurement, green space works. At the same time, however, they not show up on the green economy as a target for development. Important role in this regard should be assigned to the companies individually and through forms of cooperation. The state supports export of green technology, encourages the use of EU funds for environmental investments. At the same time, however, does not provide legal and fiscal instruments to facilitate and encourage green projects, both businesses and consumers.

The text outlines the state of knowledge on the green economy and its relationship with the concept of sustainable development. In addition to theoretical considerations, it has been taken as issues of economic practice, including elements of a green economy in the economic policy of the country, as well as the practice of business activities. There are also presented some predictions as to the success of structural transformations related to the green economy in the near future.

Keywords: green economy, structural changes, sustainable development

JEL: F15, F63, F64, O11, O14, O44